

Írók és olvasók

Kötelességérzet

A magyar faj jellegzetes vonása, hogy nagyon könnyen reagál az optimista szagú és hangú beszédekre, és optimista színezetű sajtótermékekre. Tettekéssége is gyorsabban megindul, ha befejezettek, biztosnak és racionálisan szükségszerűnek látszó tényekkel áll szemben. Sajnos, egészen más arccal, kedvvel és tettekésséggel áll olyan kezdeményezések megnyilvánulásánál, ahol sivár, sötét pusztaságok, pesszimiztikus fények derengenek a jövőben. Mert a puszta, maradjon csak puszta, ne akarjon virágos rét lenni ebben a nehéz időben.

Ez a tulajdonság kétszeresen érezhető a kisebbségi magyarság lelkében. Kétszeresen kihat kisebbségi életünk legkisebb akarásaira, tetteire és a legszerényebb kezdeményezéseire. Így nem is csoda, hogy annyi kisebbségi magyar fiatal megelégedett, magával jelenlegi szellemi nivójával és az egyetemes vajdasági magyar szellemi nivóval. Határozottnak, kiforrottnak és szilárdnak érzi magát: ha munkára hívják, nem tanulni, olvasni akar, hanem mindjárt tanítani, írni. Különösen nagyon érezhető ez a tudálékos megnyilvánulás az irodalom és a festészet terén. Olvasóink nem olvasni és nem csiszolódni akarnak, hanem írni és kritizálni. Ma már minden olvasó írni akar.

Az utódállamok magyarsága, — különösen nálunk a Vajdaságban, — nem nagy becsben tartják kultúrmunkásaikat és azoknak fáradságos munkáit. Szerintük az irodalom nem nagy valami, különösen nálunk: lapos és vérszegény. Hogy miért vérszegény, megvan az oka. Ha az olvasót előfizetésre vagy támogatásra kérik fel, kereken kijelenti: ha leközlík írásait, úgy pártolja a lapot és az irodalmat, ellenkező esetben hallani sem akar róla. Sőt ellene dolgozik.

Mi ennek az oka, hogy nálunk manapság minden olvasó írni akar?

Olvasóink zavaros és kiismerhetetlen táborát ennél a káros és aggasztó tüneménynél két csoportra osztjuk, hogy mélyreható hibáikat fölfedjük és kiküszöböljük a vajdasági magyar kultúreléletről.

Egyik csoportja az ujonnan nagy tömegre fölfejlesztett és hamarosan túlfejlődött írotársadalmunk meggyőzhetetlen dillettánsai. Amióta írnak és némely sajtóorgánum lehozza munkáikat, azóta nem olvasnak, fitymálva dobják félre a könyveket és nem tanul-

nak egyáltalán semmit. Sőt még azokat a sajtótermékeket sem olvassák végig, amelyben munkájuk napvilágot lát; ott is csak saját írásaikon legeltetik szemeiket. Más munka nem igen érdekli őket.

A másik csoportja; a nemírók. Igazán csak alkotnák az értékes rétegét olvasóköreinknek, ha nem tespednének még mindig a vajdasági közöny gyógyíthatatlan betegségében.

Szenteleky, nagy harca után a boldog halálban azt hitte már, hogy végre fölolvadt a vajdasági közöny makacs jege. Sokan hitték. Már-már mi, fiatalok is elhittük.

Am történetesen nagyon csalódtunk mindannyian ebben a hiszemben. A fáradoalmas és áldozatokat kérő nagy munka, nagynehezen ugyan, de zsilipet szakított a fagyos közönyben. Valamilyen úton-módon ki kellett teljesülni ennek a kitartó munkának.

Eljött az idő, amikor azt hittük, hogy végleg föltárltak a közöny kapui és láttuk, hogy az emberek külsőleges, érdektelen örömmel üdvözölték a formába öntött kész anyagot; a termést. Nagyképűen mellükre tűzték az „alapítói“ jelvény hatalmas kokárdáját. Segítő kezek önzetlenséget és lelkes befogadást ígértek. Megértő szeretet volt ez a tömegtől és biztatás. A napisajtó is hatalmas nekigyűrekezéssel ígérgette a segítő kezét. Az ígéret azonban ígéret maradt. Szenteleky halála után a közöny ismét olyan erővel törte át a gátat, mint azelőtt. És ime, ennek az értékes olvasótábornak a bűne, — melyet a vajdasági kultúrmunkás támaszának tekint, — amelyen még mindig megtörik az akarat, az erő és a haladás zöldágas barkedője:

„Fiókok, szekrények és papirkosarak mélyén hevernek föl-vágatlanul a vajdasági magyar irodalom fáradságos termékei“.

Vajjon így elérte-e célját a Kalangya, a Jugoszláviai Magyar Könyvtár vagy a fiatalok verejtékes munkája, a Híd?

A fent említett két olvasótábor tagjai vannak többségben a Vajdaságban: mellettük elenyészően csekély azoknak a száma, akik érezve magukban az erőtlenséget és a kötelesség szent parancsát, megmaradtak a lelkesülő, szívből érdeklődő, szemmel mindent kísérő és tanulni, csiszolódni akaró olvasónak. Kevesen vannak nálunk azok, akik tudják, hogy lelkesülő és tanulni vágyó olvasásukkal többet segítenek a kisebbségi magyar kultúra előrehaladásában, mintha üres írásokkal és hiú tudálékossággal maguk is bokrétás alapítók és előharcosok volnának.

A dillettantizmus elhatalmasodása veszélyezteti a vajdasági kultúrmunkát és annak előbbrejutását.

Ha ez így megy tovább, akkor hamarosan minden kisebbségi lélek nagy küldetésnek, vezérnek és kinyilatkoztatásnak fogja érezni magát és ügyetlen, értéktelen plágiumok lesznek bibliái a kisebbségi magyar kultúréletnek. Ez pedig örült káoszba fogja zavarni a vezetésre és tanításra hivatottakat is; úgy hogy egy nagy zürzavaros akarásba, impotens dadogásba és hazug ígék hirdetésébe fullad a kisebbségi kultúrmunka egész jövője.

Hol maradunk akkor mi az Erdélyi Szépmíves Céh „Szűz

Máriás királyfia" mellett? Hol maradunk mi akkor „Kazinczy“-ék Máray Sándora, Mécs Lászlója és Szitnyay Zoltánja mellett. Így irodalmunk sohasem fog egészséges és erős gyökeret hajtani. Kevés virágainkat paréjok nyomják el s ócska kórokkal, ördögszerekkel tellik meg az akácós pusztaság.

Meg kell szüntetni a dillettantizmust!

Az új tehetségek székfoglalásánál a hozzáértő, a gyakorolt és hivatott vezér ki tudja választani a tanításra, írásra, mesélésre hivatottat. A kísérletezőkből a „hiúságért“, a „flancért“ írókból ki kell írtani ezt a képzelgést, vajdasági irodalmunkat blamáló limonádé gyártást; át kell reformálni őket életerős és szorgalmas tanulókká. Ne firkáljanak, ne tudálékoskodjanak, hanem olvassanak, legyenek kiforrott műértők és önzetlen lelkesülői kultúrharcunknak.

Kivánságaink és tervünk majdnem a lehetetlenséggel határos, mert ezeket természetüktől fogva meggyőzni lehetetlenség. Csakis az egyéni meggyőződéseiket követik. Am meggyőzni őket nem lehet. de előkészíteni őket arra az útra, amelyre hivatottak és letéríteni őket arról az útról, amelyen káros szárnypróbálgatásaikkal ártottak: igenis lehetséges.

Mindent meg kell tennünk, mert divatirodalomra, tarka-barkaságra és modern görbetüköri zsonglörködésre egyáltalán nincsen szükségünk, amikor a legegyszerűbb és a legszükségyszerűbb néven nevezendő irodalmunk is vérszegény és kiforratlansággal küzd. Megtalálhatjuk ezt a szórakozást a „Színházi Életben“, „Új Időkben“ és más világlapokban. A mi sivár „couleur locale“-unkban nem hozhatunk efféle érdekességeket, mert nincsen. A plágiumok pedig többet ártnak a kultúrmunkában, mint amennyire hasznát vettük ezideig.

Az olvasóközönség másik csoportja dobja el magától a közönyt és nemtörődömséget: legyen érdeklődő és műértő tagja a kisebbségi magyar kultúrtársadalomnak. Vágja föl a felvágatlanul félredobott és könyvszekrényében eldugott könyveit, folyóiratait és a hozzáértők gondosságával válogassa meg olvasmányait. Akkor limonádék, pornografiák, tehetségtelen szárnypróbálgatások és szégyenletes plágiumok elvesztik létjogosultságaikat. Akkor fáradságos és nagyon nehéz kultúrmunkánk sem vív többé szomorú szélmalomharcot.

S a befejezett műnél büszkén mondhatják a verejtékes arcú, fáradhatatlan kultúrmunkásnak:

— Nemcsak a mór, — én is megtettem kötelességemet!...

Lévay Endre

Olvassa és terjessze a »Híd«-at!